

Володимир
Даниленко

УВЕЧЕРІ
ПІСЛЯ
КАРНАВАЛУ

[Електронна бібліотека української літератури](#)

Володимир Даниленко, „Увечері після карнавалу, ”2006.

Набір: Володимир Даниленко.

Електронне форматування: Максим Тарнавський

Друковане видання: Володимир Даниленко, „Увечері після карнавалу”, у його *Сон із дзьоба стрижа*, Львів: Піраміда, 2006.

Цей твір поміщено в електронній бібліотеці за дозволом автора.

Увечері після карнавалу[☆]

На сорок першому році життя Валентин Скоробагатько вирішив одружитися вдруге. До цього його підштовхнула Наталія Лотра в нічному клубі за склянкою мартіні. Все почалося після поїздки до Обухова, де Скоробагатько вклав гроші у відкриття крамниці „Велика кишеня”. З ним їхав комерційний директор і дівчина з відділу маркетингу, яка всю дорогу читала в журналі поради, як спокусити чоловіка. Від перепадів температури й дощу в автомобілі запотіли вікна. Двірники стягували дощові краплі, ковзаючи по лобовому склу. Закрадалися сутінки. Зустрічні автомобілі увімкнули фари, тягнучи за собою шлейф водяних бризок, що куріли навколо коліс. За вікном тяглися пагорби, порослі мішаним лісом. Вздовж мокрої, наче жаб'яча шкіра, траси синьо горіли щити бензозаправок і в холодних розливах фосфорного світла висвічувались ціни на бензин. У цей прохолодний червневий вечір серед молодших колег під хлюпання дощу Скоробагатько відчув, як втомився від страху, що його обдурять компаньйони, отруять конкуренти, у нього з'явиться лисина й пропаде інтерес до жінок. У нього була стара коханка Любов Гірчинська, з якою він п'ять років зустрічався по суботах у себе вдома. Та від спілкування з нею Валентин відчував таку ж нудьгу, як від колишньої дружини. Особливих захоплень у нього не було. Єдине, що вмів і любив Скоробагатько, то це заробляти гроші. У Рідкодубах під Чорним Островом у нього жила мати, до якої він не навідувався три роки, але щороку слав їй різдвяні та великодні вітання. З дружиною він розлучився, коли ще був простим учителем, бідним, як церковна миша. Дітей вона йому не народила і безболісно залишилась у минулому.

Заглиблений у свої роздуми, Валентин отямився на Видубичах і почув уривок розмови колег.

— Вона підчепила його на Шулявці в нічному клубі „Тато”, де жінки модельного типу знімають багатих чоловіків.

— І що з того вийшло? — поцікавився комерційний директор.

— А зараз — це зразкова сім'я, — пирснула, прикриваючись глянцеvim журналом, дівчина.

Скоробагатьку так застрягло в голові почуте, що коли водій висадив дівчину на Верхній Теличці, а комерційного директора біля його будинку на Печерському узвозі, несподівано для себе сказав:

— На Шулявку, в нічний клуб „Тато”.

Після розлучення його часто доймав страх, що колись його запросить додому дівчина на виданні, її мати приготує борщ, налле горілки, а він вип'є, розчулиться і піде з нею до вінця. Але сьогодні в нього з'явилось бажання піти в нічний клуб і зняти молоду й самотню жінку.

Біля нічного клубу Валентин Скоробагатько відпустив водія і розкрив парасольку. Сіявся дрібний літній дощ, що викликав меланхолію і загострював почуття самотності. В тіснуватому нічному клубі „Тато” було багато вірмен і красивих жінок. Він сів біля доглянутої жінки, з якою, на подив, у нього відразу зав'язалася легка й невимушена розмова. Вона зізналася, що в цей клуб забрела випадково, аби за склянкою мартіні вилікуватися від іпохондрії.

— В такому разі довіртеся досвідченому дієтологу. Вас вилікують морська риба, грейпфрути, чорний шоколад і вечеря з незнайомим чоловіком. Мене звати Валентин. А вас?

— Наталія, — посміхнулася вона.

Їм подали смаженого лосося, грейпфрути, мартіні й чорний шоколад. Вона була плейбойського формату, наче зійшла зі сторінок глянцевого журналу. Це стало помітно, коли він запросив її на танець. При її зрості сто вісімдесят сантиметрів плюс шпильки він якраз досягав їй до губ.

— У сьомому класі, — сказала жінка, притулившись до нього, — до нас приїхав білявий хлопчик із Вільнюса з легким іноземним акцентом. Від нього так смачно пахло зарубіжним одеклоном, що всі дівчатка нашого класу в нього відразу закохалися. Його батьки купили квартиру недалеко від нашого будинку. Я була за нього вищою і теж закохалася. З того часу мені подобаються нижчі чоловіки, від яких пахне дорогим одеклоном.

Після танців вони пили лікер „Пізан Амбон” і лимонний фреш, від якого доймали печія і гикавка. Валентин розраховувався і вони вийшли з нічного клубу. Наталія була одягнута у крикливий одяг від Роксани Богущкої — тонкий шкіряний плащ бузкового кольору з перламутровим відливом, такий же перламутрово-бузковий капелюшок, строкату кофтинку й бузкові джинси. Дощ перестав, але було не по-літньому прохолодно. Він упіймав таксі й запропонував їй заїхати до нього на чай, а потім відвезти її додому.

У нього на Шовковичній вони випили м'якої горілки, настояної на чотирьох сортах зеленого чаю, зібраного в китайській провінції Анхуй, і відразу опинилися в ліжку. Вранці, доки вона досипала, він приготував їй яєшню, але жінка сказала, що може їсти лише знежирений йогурт. Вона була ходячим антропометричним стандартом із вінегретом у голові. Лотра ніколи не казала „йти в туалет”, а тільки — „відійти в дамську кімнату”, не „погасити свічку”, а „задути свічу” й розсипала поетичні штампи російського срібного віку та фрази, почуті в себе на дискотеці у П'ятихатках.

Валентина Скоробагатька завжди вабили ексцентричні жінки, хоча він їх боявся. Наталія Лотра була саме тою жінкою, з якою добре в ліжку й не соромно на людях. Вона задовольняла мрію його останніх років — завести жінку, що ніби вийшла з глянцевого журналу. Відтепер він був не просто успішним буржуа, а міг відвідувати світські раути, підтримувати зв'язки з політиками й журналістами. І від усвідомлення цього чоловік знову відчув смак життя, зробив стильну зачіску від Дюденка, купив молодіжний одяг і обладнання для атлетичних занять. А Наталія все частіше почала залишатися в нього на ніч, тож восени Валентин змушений був розірвати стосунки з давньою коханкою Любою Гірчинською. Але не сподівався, що її реакція на розрив буде такою бурхливою. Люба плакала, пригадувала все найкраще, що було між ними, просила його хоча б раз на місяць зустрічатись, доки вона оговтається й від нього відвикне. Вона жила з набагато старшим за себе чоловіком, з яким вже багато років мала прохолодні стосунки. Валентин м'яко їй відмовляв, натякаючи, що, можливо, в них ще не все втрачено. Люба зрозуміла це як симптом чоловічої депресії і взяла ініціативу в свої руки.

В суботу без попередження вона подзвонила в його квартиру. Двері відчинила Наталія Лотра. Валентина в цей час не було. Любов Гірчинська була достатньо вихованою, аби не вчепитись їй у волосся.

— Ви хто? — з викликом запитала вона.

— Я — його дружина, — відповіла Лотра. — Що йому переказати?

— Перекажіть, що приходила Люба.

— Гарзд, — крізь зуби мовила Наталія і грюкнула перед нею дверима.

Увечері вона сказала Валентину, що до нього приходила жінка, яка назвала себе Любою.

— Така вся ввічлива, заокулярена, з пухкенькими рожевими пальчиками і настобурченим охайним задком.

Скоробагатько пояснив, що це колишня колега, з якою він починав свій бізнес. Лотра вдала, що повірила. Вона була надто досвідченою, аби найменшою сценою ревнощів не посяяти в чоловікові підозру, що хоче його привласнити, бо добре пам'ятала: якщо жінка хоче втримати чоловіка, то має зав'язатити з ним такі стосунки, аби йому здавалося, ніби вона будь-якої миті може від нього піти.

Коли їй було двадцять років, Наталія Лотра була звичайною хижачкою. Тоді чоловіків вона сприймала як механізм для реалізації своїх бажань: гроші, коштовності, автомобілі, дорогі хутра. Вона привчала до себе чоловіка, а потім впивалася своєю владою над ним. Але пройшло десять років, і вона втомилася від своїх перемог. Чи дав їй хоч один чоловік те, що вона шукала? Та й чи знає вона, що шукала? Тепер вона хотіла тільки одного: стабільності, спокою, домашнього затишку. Їй потрібний був забезпечений чоловік, який повірить, що вона та, яку він шукав усе життя. І заради цього вона готова була зіграти роль ненаситної і витонченої коханки, тонкого психолога, що розуміє кожен внутрішній порух свого чоловіка, надійного друга, готового підставити своє плече, коли йому буде важко. Вона втомилася від полювання на чоловіків і зламалася, коли один чоловік, якого вона так і не завоювала, якось зізнався, чому він не з'являється в її постіль.

— Я боявся, що коли залізу до тебе під спідницю, то виявиться, що в тебе все там, як у чоловіка.

І це так її вразило, що вона вирішила змінити свій образ. Вона раптом зрозуміла, що вже з'явилися молодші й успішніші за неї жінки, і захотіла завести сім'ю, дітей, власний будинок. Вона хотіла нарешті не думати про свій вік, гроші, завтрашній день і стала задумливою, лагідною, домашньою, почала розповідати, які вміє випікати торти і як смачно готує фаршировану щуку, читати модних авторів, відвідувати театри й ходити на виставки сучасного живопису. Наталія Лотра знала, що дурненька жінка — це чоловічі вигадки. Жінка може нічого не тямити в бізнесі чи політиці, а в сексі вона ще й як тямить.

Тож суботнього вечора після візиту Гірчинської, коли Валентин був особливо беззахисний і поцікавився, який подарунок вона б від нього хотіла, відповіла, що найкращий подарунок для неї — це він сам. Та він просив її назвати річ, про яку вона мріє все життя, і жінка зніяковіло зізналася, що давно мріє, аби чоловік, якого вона кохає, подарував їй діаманти. Валентин купив їй кулон із білого золота з діамантами та рожевими сапфірами і білозолоту обручку зі смарагдами, топазами й сапфірами з

ювелірної майстерні Паскуале Бруні, куплені в одному з київських бутіків, у яких вона постала як дорога жінка з добрим смаком.

Того вечора вона натішились коханням і радістю від діамантів. У ліжку вона вдавала грайливу пустунку, а тоді почала цікавитися його минулим. Валентин відмовчувався або казав, що не любить про це згадувати:

— Є люди, які живуть у теперішньому часі, які живуть у майбутньому і які ностальгують за минулим. Я не люблю минулого, воно мені заважає, бо я — людина цього часу.

— Мабуть, у чоловіка й жінки різне сприйняття часу, — зітхнула вона. Моє минуле, ніби вічне відлуння, яке звучить у моїх вухах. Я досі пам'ятаю смак морозива, яке скуштувала вперше в житті.

— Моя юність припала на вісімдесяті роки, — похмуро відповів Валентин, і в його голосі вона відчула роздратування. Дівчата зі стрижками боб-каре в блузонах „кажан” і міні-спідничках, у колготках із люрексом, з великою пластмасовою біжутерією... Стиль диско досі викликає в мене відразу разом із дефіцитами й чеками, які злодійкувато продавали під крамницями на Сирці по чотири карбованці за чек. Ти знаєш, що таке чеки? О, чеки — це перепустка в інший світ, де можна було купити красивий одяг і якісні магнітофони! Як я ненавидів тоді цю країну, яка не давала мені можливості модно одягнутись, аби почувати себе нормальним хлопцем. Тому для мене все, що залишилось у минулому, не існує. Я викинув його на смітник, як прочитану вчорашню газету.

— Але ж минуле — це те, що завжди з нами, — тихо мовила вона й притислася до чоловіка. Воно постійно повертається.

— Не будь дурненькою, — поцілував її у рожеве вушко, — минуле мертве. Його немає. Є те, що є, і те, що буде.

Вона довго мовчала й несподівано попросила його познайомити з батьками.

— Я хочу побачити, де ти жив.

Спочатку він думав, що вона про це забуде і більше ніколи не буде згадувати, та жінка поверталась до цієї розмови весь час.

— Я хочу побачити твоїх батьків і дім, де ти виріс.

Скоробагатько не знав, що робити, і відкладав поїздку. Та жінка знову повторювала своє прохання, бо не могла думати про їхнє спільне майбутнє, доки не познайомиться з його минулим. І тоді він погодився, що в чоловіків і жінок різне сприйняття часу.

Від спілкування з Наталією Лотрою він оживав, молодшав, вдовольняв її примхи, чого з ним ніколи раніше не траплялося. Він розумів, що мусить піддатися її химерній забаганці, але не міг завезти цю жінку до матері в Рідкодуби не тому, що не був там три роки, а тому, що це розвіє казку про його походження. Він дав відчуття їй, що походить з інтелігентної родини з глибокими національними традиціями, де в пошані добropорядність і скромність.

— Завези мене до своїх батьків, — просила Наталія Лотра, — я буду з ними дуже чемною.

Валентин найняв товстого режисера з ласими очима й довгим кучерявим волоссям, схожого на православного попа, з червоними, мов крашанки, щоками. Між ними відбулася конфіденційна розмова. Скоробагатько дав йому непоганий завдаток на підготовчі

витрати, від якого в того загорілися очі й він із несподіваним спритом заховав гроші в кишеню бездонних мішкуватих штанів. Режисера звали Жорж Парохонько. Незважаючи на те, що Парохонько носив бочкоподібного швейцарського золотого годинника „Франк Мюллер” з кількома циферблатами і їздив на антикварному автомобілі яскраво-рожевого кольору „Кадилак-Ельдорадо”, як у Брижит Бардо, він любив поговорити з чужих телефонів, економлячи на мобільному зв’язку. Коли Жорж заходив до Валентина Скоробагатька в контору торговельної мережі „Велика кишеня” і бачив на столі телефона, то коршаком падав на нього і дзвонив знайомим жінкам у Коцебу, Мапуту, Гамбург, Омдурман, Тяньцзін, Бейт-Лехем, Цінцінати, Охопохо, Цицикар, Санта-Клару, острів Принца Уельського і в Будю-Вороб’ї, доки розчервонілого Парохонька не відривали від слухавки делікатним зауваженням чи роздратованим окриком. Жорж Парохонько невдоволено сопів і сунувся в кабінет Скоробагатька, де за щільно зачиненими дверима довго викладав свої химерні плани.

Все ускладнював прикрий факт, що в Скоробагатька не було жодної дитячої фотографії, ніби його виростили з пробірки. Та Парохонько знав, як тому зарадити, бо міг усе: переписати Валентину минуле, знайти дім, де він народився, й пансіонати, в яких відпочивав, батьків і друзів дитинства. Він привів фотографа, який кілька днів знімав Валентина Скоробагатька вранці, в обід, по обіді й увечері. Підшукав старі чорно-білі фотографії шістдесятих років минулого століття, з яких довго вибирав хлопчиків, схожих на Валентина. Коли дитячий типаж було знайдено, режисер найняв двох старих акторів, котрі мали зіграти роль батьків Скоробагатька, і почав підбирати місто, в якому він народився.

— Тільки подалі від Києва, щоб не зірвалась і не поїхала до них в гості, — попросив Валентин.

Парохонько вибрав Чернівці, зняв помешкання на Буковинській і привіз фотографа, який зняв інтер’єр квартири, красвиди міста, печеру Олекси Довбуша, Хотинську фортецю, на тлі яких змонтував любительські знімки з маленьким хлопчиком та дорослим Валентином Скоробагатьком. Через два тижні все було готове для приїзду гостей. На стіні висів чорно-білий знімок молодих чоловіка й жінки з хлопчиком, в яких можна було впізнати двох старих акторів, але не можна було впізнати Валентина Скоробагатька. Правда, у вітальні був його дорослий портрет у чорному костюмі з метеликом і маленькими джигунськими вусиками, які Валентин ніколи не носив. Два дні на репетиції в Чернівцях Скоробагатько відпрацьовував різні моменти своєї біографії і знайомився з помешканням та містом. Наталії Лотрі він сказав, що перебуває у відрядженні в Одесі.

У четвер він повернувся до Києва, а в п’ятницю вранці забрав Наталію і виїхав до Чернівців. Вона вдягнулася скромно — у білий тренчкот, чорну спідницю з мереживом, а на ногах були чорні осінні чобітки з невеликими підборами від Карло Пазоліні.

Під шинами джипа „Черокі” шурхотіла дорога. За вікнами авто пропливав голий осінній ліс, і лише на дубах ще трималося листя. Виблискуючи в променях ранкового сонця, на захід металевою рікою тік потік автомобілів. За придорожнім ресторанчиком „У Вітька” повз їхній джип проскочив дорожній щит із лаконічним попередженням: „Не поспішай! Життя прекрасне!” В дорозі Наталія Лотра радісно щебетала, розповідаючи

Скоробагатьку свої останні враження від побаченого в місті, але всі вони оберталися навколо дітей і дому.

— Тобі подобаються вагітні жінки? — запитала вона і, не чекаючи відповіді, заторохтіла: — Позавчора, коли ти був у Одесі, я їхала в маршрутному таксі, а переді мною сиділа жінка з маленькою дівчинкою, білою, мов кульбабка.

— Мамо, — попросила вона, — купи мені такі затички для вух.

І затулила вуха пальчиками.

— Для чого? — позіхнула мама і розсіяно подивилась у вікно, де за вікнами таксі пропливало Соцмістечко.

— А я заткну ними вуха, — сказала дівчинка, — бо в дитячому садочку діти так шумлять, що я не можу заснути.

— А ти заткни їх ваткою, — порадила мама.

— А вони так кричать, що ватка вискочить, — поскаржилася дівчинка.

І Наталія Лотра радісно засміялася.

— А ти будеш мене любити, коли я буду вагітна?

— Ну, аякже, — неуважно буркнув Скоробагатько, обганяючи вантажівку.

Вони проїжджали міста і села, спостерігаючи осінню метушню людей. Біля обійсть на спорожнілих городах жовтіли гарбузи.

— Ого, — весело вигукувала вона, реагуючи на гору гарбузів біля хати, — як цей дядько підготувався! Мабуть, має багато гарних дочок.

За Лісовими Гринівцями Наталія Лотра помітила, що Валентин занепокоївся, став якийсь нервовий, і вона не могла зрозуміти, чому. „Мабуть, переживає, як сприймуть мене батьки, або перевтомився, — стурбовано подумала. — Чотири з половиною години в дорозі. Треба зупинитись і пообідати. Та вже й пора, якраз половина другої”. Вони вже в’їжджали в місто.

— Давай зупинимося, — сказала вона, — пообідаємо, побачимо місто.

— Ніяких обідів! — скрикнув чоловік, наче жінка запропонувала йому щось непристойне.

— Ти стомився, голодний, — здивовано глянула на нього.

— Тут нема, на що дивитись, — буркнув він. — Пообідаємо в Кам’янці-Подільському. Побачиш справді красиве місто. Це тобі не П’ятихатки.

— Ой, ой, ой! — скорчила гримаску і показала йому язика.

Скоробагатько боявся побачити когось із Рідкодубів, випадково наткнутися на односельців чи на матір. Звідси до села кілометрів двадцять із хвостиком. Така зустріч могла б остаточно зіпсувати весь підготовлений Парохоньком план і поставити його перед Наталією в дурне становище. Як би він їй це пояснив? Після цього треба було б відразу розвертатись і їхати назад.

До Кам’янця-Подільського мовчки вів автомобіля, вслухаючись, як розсмоктується неприємне відчуття тривоги.

Джип „Черокі” в’їхав у Старе Місто й зупинився біля кафе „Під брамою”, з тераси якого відкривався запаморочливий вид на сувору фортецю. Їм подали борщ із пампушками, завиванці й каву.

— Яка похмура фортеця, — сказала Наталія Лотра, мочаючи пампушки в олію з часником.

— Коли хан Осман підвів військо до Кам’янця-Подільського, — обізвався Скоробагатько, — то вражено вигукнув, побачивши його мури: „Хто збудував це могутнє місто?!” „Аллах”, — відповіли йому. „То нехай Аллах його і бере”, — сказав хан і повернув своє військо додому.

Вони завершили свій скромний обід, і Валентин показав Наталії каньйон над Смотричем, монастирі, Замковий міст, збудований у пізньоримські часи, і підземелля в ратуші з середньовічними знаряддями тортур.

— А ти зміг би так мене катувати, якби я тобі зрадила? — допитувалась вона.

— Зміг би, — бундючно відповів Скоробагатько.

І вона зі щасливим вереском повисла в нього на шиї.

— Зверни увагу на тутешніх жінок, — сказав Валентин. — Тут був колись невольничий ринок, на який кримчаки звозили найкращих жінок з усього світу, які тут залишились і вкоренили свій рід, тому в цьому місті живуть найкращі жінки Європи.

— Хочу жити в Кам’янці-Подільському! — радісно вигукнула Наталія Лотра.

Вона купила букет троянд для майбутньої свекрухи і в автомобілі вдоволено наспівувала під ніс якусь пісеньку, спостерігаючи, як за вікнами закрадаються сутінки. Наталія Лотра була з простої сім’ї. Її батько працював у П’ятихатках залізничником, а мати — на пошті. Не раз батько приходив додому п’яний, і тоді вдома вибухав скандал, бився посуд і лунала груба лайка.

У Хотині їх застав вечір, а близько шостої вони в’їхали в Чернівці. Несподівано Валентин Скоробагатько заблукав у місті і змушений був зупинитись і вивчати в атласі автомобільних шляхів план міста.

— Ти наче не з Чернівців, — глузливо мовила вона.

— Тут все так за останні роки змінилося, — знічено виправдовувався він.

Нарешті джип пригальмував біля сірого будинку, Валентин витягнув дорожні сумки, кавкнула автомобільна сигналізація, і вони рушили до під’їзду. У під’їзді Скоробагатько натиснув клавіші кодового замка й вони рушили сходами вгору. На третьому поверсі він подзвонив у важкі двері, і їм відчинив сивий, але міцний чоловік.

— О, нарешті! — радісно вигукнув він і обняв Валентина.

З великої зали у м’якому домашньому халаті вийшла доглянута шістдесятилітня жінка з охайно викладеним волоссям. Валентин розцілував її і підвів Наталію Лотру.

— Знайомтеся, це Наталія.

Лотра простягнула жінці букет троянд, вони поцілувались, і батьки радісно приймали від гостей кавовий сервіз, електробритву, фен, жіночий і чоловічий светри, продукти.

— Роздягайтесь, проходьте, сумки хай Валентин занесе у свою кімнату, — розпорядилася господиня.

Вони довго милися з дороги, а господиня в цей час поралася на кухні. Нарешті всі сіли за важкий стіл із червоного дерева, на якому стояли пляшки з коньяком, вином, домашня наливка в пузатих карафах, парувала юшка з потрухами, лисніли голубці, кров’янка, коропа з медом, гриби з олією, мариновані помідори, бринза. Хазяїн дому поцікавився, хто що питиме. Собі з Валентином налив по чарці коньяку, а жінкам вино.

Вони почаркувались, випили, приказуючи традиційні в таких випадках слова, і почали закушувати. Коли за столом достатньо з’їли, випили і зав’язалася некваплива розмова, жінки сіли на шкіряному дивані й почали розглядати сімейного фотоальбома, а чоловіки вийшли із зали.

— А на кого схожий Валентин? — поцікавилася Наталія Лотра. — У нього, здається, немає нічого спільного ні з вами, ні з батьком.

— На свого діда, — відповіла господиня, — мого свекра. Подивіться оцей знімок, — показала Наталії. — Бачите жінку в капелюсі? В 1969 році ми відпочивали в Гурзуфі у пансіонаті „Аюдаг”. Наш номер виходив вікнами на море. Увечері ми вимикали світло й дивилися, як виблискує на морі місячна доріжка, яка вела до Туреччини. Валентин ще не ходив до школи. Ось біля моря я з чоловіком, ще зовсім молоді, Валентин із надувним м’ячем, а ось на задньому плані жінка в капелюсі. У неї були короткуваті ноги, але дуже великий і гарний капелюх. Ця жінка була закохана в товстого чоловіка, схожого на борця сумо. Щоранку чоловік приходив на пляж і читав спортивну газету. Засмага до його не приставала, і він нагадував велику жирову кулю. Жінка в капелюсі сідала навпроти чоловіка, підсовувалася зовсім близько, а він не звертав на неї уваги і зосереджено читав газету. Одного разу море заштормило і з шипінням почало наскакувати на гальку. Біля берега з’явилися великі чайки, що падали у воду, вихоплюючи з піняви рибу. Ніхто в цей час не купався. Тільки жінка в капелюсі, аби привернути увагу чоловіка, що читав газету, попливла в море. А коли з гір сповзли хмари, море заспокоїлося, Валентин показав пальчиком на воду, де біля берега гойдався на хвилях капелюх, і голосно закричав:

— Дивіться, капелюх! А де тьотя?

З моря вийшла дебела жінка, ноги якої так облюбував целюліт, що вони були наче обвислі панчохи, і сказала, що бачила, як хвиля накрила жінку в капелюсі. Незабаром тіло жінки прибило до берега. Новина облетіла пансіонат. Весь пляж гув і тільки товстий чоловік продовжував читати газету.

— Може, вже досить розповідати сімейні історії й пора накривати солодкий стіл? — запитав господар.

Вони зайшли з Валентином до зали, весело обговорюючи якусь оказію.

— Вибачте, захопилась, — почала збирати зі столу брудний посуд хазяйка, а Наталія їй допомагала.

Вони брязкотіли на кухні начинням і про щось розмовляли.

— Піди, батьку, до крамниці й купи улюблений Валентинів торт, — попросила господиня.

— Не треба ніякого торта, — зупинив її Валентин.

— Та хай сходить. Скільки тут тої ходи? А ти краще розкажи мені про свої справи.

Хазяїн одягнув плаща, капелюха, взяв пакета й вийшов за двері. Його довго не було, вони вже накрили солодкого стола й почали хвилюватися, як раптом задзвонив хатній телефон. Господиня взяла трубку й роздратовано сказала:

— Ніяк не можеш запам’ятати цей код! Сімдесят п’ять!

Нарешті хазяїн приніс шоколадного торта й усі знову сіли за стіл. Чоловіки випили ще по чарці коньяку, а жінки скуштували домашньої наливки. Цього разу господар був

якийсь розгублений, про щось переживав і, дочекавшись, коли від алкоголю і чаю всі обм’якнуть, повів Наталію Лотру до свого кабінету показувати рушницю.

— Це мені Валентин подарував. Рушниця „Кріггоф”. Стріляти з неї, скажу вам, неабияке задоволення. Іноді здається, що рушниця вибачає неточне прицілювання мисливця чи трем у руках і сама наводиться на звіра і птицю. Бачите? Ствольна коробка гравірована сценами полювання.

Вона слухала розповідь Валентинового батька, доки в кабінет не зайшла господиня.

— Вибач, — поцікавилася вона, — ти вже все розповів про свою рушницю? Бо я хочу забрати нашу гостю і трохи поспівати.

Вони зайшли до зали, і господиня сіла за піаніно.

— В дитинстві Валентин любив слухати, як я співаю. Колись у нас часто збирались артисти, поети, співаки. Ах, молодість! Як це прекрасно, коли ще все попереду, а старість так далеко, що це тебе не лякає.

І вона заспівала тужливу народну пісню, в якій молода дівчина калялася, що піддалась почуттям і пішла від матері до хлопця з чорними бровами. У жінки був приємний грудний голос. І ця сумна пісня, і пізній вечір у незнайомому старовинному місті, і ці двоє приємних літніх людей, і Валентин, що тримав її за руку, оповили Наталію невимовним спокоєм. Коли в помешканні стало тихо і Наталія з Валентином, обнявшись, лежали в ліжку, вона запитала, притулившись до його плеча:

— А твоїх батьків не дратує, що ми з тобою лягли разом неodrужені?

— Мої батьки сучасні люди, — відповів він, — і я вже не хлопчик.

Того вечора він був з нею особливо ніжний, а вона довго лежала й думала, чому Валентинів батько, такий приємний і зібраний чоловік, що пам’ятає стільки найдрібніших деталей про свою рушницю, забув код на дверях будинку, в якому живе.

Вранці вони виїхали з Чернівців. Валентин упевнено вів автомобіль і був у піднесеному настрої, наче після вдалої комерційної оборудки. Всю дорогу він думав: коли вони одружаться, скаже Наталії, що батьки загинули в автокатастрофі і найме поховальну церемонію, а трун відкривати не будуть, ніби вони обгоріли в автомобілі.

У своєму будинку на Шовковичній вони викупилися, повечеряли і після ніжних пестоців та мрій про майбутнє втішено дивилися телевізора. Та в двері хтось подзвонив, Наталія накинула халата на голе тіло, підійшла до дверей і почувла голос літньої жінки:

— Тут живе Валентин Скоробагатько?

Вона відчинила двері й у коридорі побачила стару сільську жінку в плюшевому сачку, чоботях, чорній хустці, з важкою рогозяною корзиною, в обличчі якої було щось невловимо знайоме, ніби Наталія її вже десь бачила.

— А де Валюнько? — розгублено запитала жінка.

Та у двері вдерлася Любов Гірчинська і кинулась у спальню, звідки почувлися чоловічі й жіночі крики.

— Хто тебе сюди звав?!

— Я не з „Великої кишені”! — гнівно вигукнула жінка. — Біографію захотів поміняти! Наче це мильна бульбашка — надув і пустив за вітром!

— Хто тобі це сказав?! — аж задихнувся від обурення він.

— Є в мене знайомий, з яким бачила тебе на Хрещатику, — взялася в боки Гірчинська. — Ну, думаю, щось цей пройдисвіт із Парохоньком закручує? А того пусти під спідницю, то розкаже про всі свої гешефти. Тож я в курсі твоїх інтрижок. Ти найняв двох акторів, які блис-с-с-куч-ч-че зіграли роль батьків. А через знайомого полковника міліції дізналася адресу твоєї матері.

— Господи, яке стерво! — вхопив її за волосся.

— Пусти, чуєш?! Бо якщо тебе ославлю, — зловтішно мовила Гірчинська, — то з тобою не те що за руку не захочуть вітатись, а будуть гидуватися глянуть у твій бік, бо гроші минуці, а дурна слава вічна.

— Не верещи!

— Так я тебе й злякалася! Краще б ці гроші, що заплатив Парохоньку, вислав у село матері, яка продала хату, щоб тебе врятувати. Тепер не має, де жити.

— Валюнько! — скрикнула стара жінка й кинулась обнімати Валентина, який зблід і відпустив Гірчинську.

— Хто ця жінка? — похмуро запитала Наталія Лотра.

— Це його мати, — холодно відповіла Гірчинська.

— Валюньку, я привезла тобі гроші на операцію, — заметушилася стара. — У мене тут у вузлику чотири сімсот. Мені написала ця жінка, — показала на Любов Гірчинську, — що тобі треба гроші на операцію. Я продала хату на дачу чоловіку з Чорного Острова. Хотіла п'ять тисяч, а він дав чотири. Та в мене ще є трохи з пенсій, що наскладала на смерть. Ось тут, візьми, — вийняла з корзини вузла. — Тут чотири сімсот. А це я привезла плесканочку сиру, яєць, волоських горіхів і яблук, що ростуть коло нашої хати, — виймала з корзини гостинці. — Ти їх колись любив. Люба написала мені в Рідкодуби, зустріла на вокзалі, привезла в твою хату. Я б сама тебе не знайшла.

— Кінець карнавалу! — істерично засміялась Гірчинська

— Це все ти вигадала! — закричала Наталія Лотра. — Забирайся звідси разом із цією бабою і її сиром!

— Он як, — похмуро мовила Любов Гірчинська. — Ти виганяєш з дому його матір, яка привезла сюди все, що в неї лишилось?

— Ти її сюди викликала, ти й забирай! — процідив Скоробагатько.

— Нема мені що робити з чужою матір'ю, якщо її син не хоче, — скривила губи Гірчинська. — Прощай, мій котику, гляди свою пещену кицю!

І, грюкнувши дверима, вискочила з квартири.

Мати довго дивилася на сина, і в її очах було стільки любові й болю, що він опустив голову.

— Піду я на вокзал, сину, — тихо мовила жінка. — Переночую, а вдосвіта поїду додому. Поселюся в Марії Галаган. Вона сама живе. Та й якось доживу. Скільки вже там тої житки?

Обняла сина, поцілувала і мовчки вийшла. За вікном зойкнула сирена автосигналізації, і темрява огорнула освітлене місто, поглинаючи самотню постать старої жінки.